

Handleiding - De Reis van onze Kleding



Inhoudsopgave

Inleiding	2
Drie uitgewerkte lessen	
Les 1: Waar komt onze kleding vandaan?	3
Les 2: Hoe wordt onze kleding gemaakt?	5
Les 3: Wat kunnen wij doen?	7
Bijlagen	
Bijlage 1: Lege wereldkaart.....	9
Bijlage 2: Fotoreeks kaartjes	10

Inleiding

Leerjaar: groep 3/4

Kernthema's: duurzaamheid en globalisering

Burgerschap is een belangrijk begrip binnen de samenleving. Kort gezegd is burgerschap de rol van iedere burger in de samenleving met de daarbij horende normen en waarden van het land. Het is belangrijk dit al vanaf de basisschool mee te geven aan de leerlingen. Burgerschapsonderwijs kan over verschillende onderwerpen gaan, zoals onze democratie en politiek, diversiteit en identiteit, of het behoud van een leefbare wereld. Het begrip burgerschap is dus breed en lastig in één categorie te plaatsen. Door in de klas aan de slag te gaan met de verschillende onderwerpen rondom burgerschap, creëer je kennis en begrip voor elkaar en voor de wereld waarin we leven. Burgerschap is ook leren omgaan met elkaar én met mensen ver weg, door begrip te krijgen voor elkaars leefomstandigheden. Door verhalen van over de hele wereld naar het klaslokaal te brengen, ontstaat verbinding en bewustwording. Actief burgerschap is op vele manieren te bereiken in de klas. Het is vooral belangrijk te kijken wat past bij de groep. Groepsprojecten, onderzoek en het volgen van een tastbaar en herkenbaar onderwerp zijn essentieel binnen het burgerschapsonderwijs. Het belangrijkste is om leerlingen te laten ervaren dat hun keuzes en gedrag invloed hebben – dichtbij en ver weg.

De lessenreeks

In deze lessenserie staat burgerschap centraal, met specifieke aandacht voor duurzaamheid en globalisering. Eén van de meest alledaagse producten – kleding – vormt de rode draad. Onze kleding legt vaak een lange reis af voordat die in de winkel ligt. Tijdens deze lessen verkennen leerlingen de wereld achter hun T-shirt: van de katoenvelden in India tot de fabrieken in Bangladesh en de winkels in Nederland. Door deze keten te onderzoeken leren ze over mondiale ongelijkheid, milieu-impact en hun eigen rol als consument. In drie lessen van in totaal drie uur gaan leerlingen actief aan de slag met dit thema. In de eerste les maken ze kennis met waar kleding vandaan komt en hoe het in Nederland terechtkomt. Les twee focust zich op hoe de kleding gemaakt wordt en milieuproblemen die samenhangen met de kledingindustrie. De derde les is een doe-les waarin leerlingen zelf oplossingen bedenken: hoe kunnen wij duurzamer omgaan met kleding? Ze gaan hun eigen kleding upcyclen.

Les 1: Waar komt onze kleding vandaan?

Doel: Kinderen ontdekken dat kleding van over de hele wereld komt en ze leren dat een groot deel van de kleding wordt gemaakt in: China, India, Vietnam, Bangladesh en Turkije.

Benodigd materiaal

- Kledingstukken (spijkerbroek, zijde blouse, t-shirt)
- Fotoreeks kaartjes per tweetal
- Wereldkaart op A2 formaat
- Punaises

De fotoreeks wordt bijgeleverd bij deze les. Overig materiaal moet zelf verzorgd worden.

Motiverende opening

Begin de les met de vraag: *Wat hebben jullie aan vandaag? Waarom heb je dat uitgekozen?*

Laat de leerlingen dit met hun schoudermaatje bespreken. Geef een paar leerlingen de beurt om hun bevindingen te delen met de klas.

Stel de volgende klassikale vraag: *Wist je dat de kleding die je nu aan hebt misschien wel duizenden kilometers heeft moeten reizen voordat jij het aan kon trekken?*

Geef de leerlingen de tijd om hier hun verbazing over te mogen uiten.

Laat verschillende kledingstukken zien aan de klas (spijkerbroek, zijde blouse, t-shirt). Vraag bij ieder kledingstuk de volgende vragen: *Waar denk je dat dit kledingstuk vandaan komt? Zou dit uit Nederland komen? Of uit een ander land?*

Vertel de leerlingen wat ze vandaag gaan leren: *Vandaag gaan jullie ontdekken in welke landen jullie kleding gemaakt wordt.*

Kern

Laat een kledinglabel zien. Analyseer met de leerlingen wat er op het label te vinden is. Kom uiteindelijk uit bij het land van herkomst.

Laat de kinderen kijken naar het label in hun eigen bovenstuk. Het is nu aan de leerlingen zelf om het land van herkomst te vinden. Voor sommige leerlingen zal het nog lastig zijn het land te kunnen oplezen. Koppel deze leerlingen aan een sterke lezer of loop zelf rond ter ondersteuning.

In de klas hang je een wereldkaart op. Geef elk kind een punaise. In welk land is het kledingstuk gemaakt? De punaise prik je in dat land op de wereldkaart.

Laat lege wereldkaarten uitdelen. Geef de leerlingen de volgende opdracht: kleur de landen in waar de meeste punaises geprikt zijn. Analyseer vervolgens klassikaal de kaart. Stel hierbij de vraag: *Welke*

landen hebben de meeste punaises? (Waarschijnlijk zullen dit de volgende vijf landen zijn: China, India, Vietnam, Bangladesh en Turkije). Kennen jullie al één van deze landen?

Kaart bij de leerlingen aan dat ze nu weten waar hun kleding gemaakt wordt, maar nog niet hoe het in Nederland gekomen is. Dit gaan ze nu ontdekken aan de hand van een fotoreeks. In de fotoreeks komen de volgende vijf afbeeldingen aan bod:

Afbeelding 1: de fabriek. Bespreek hierbij dat de kleding gemaakt wordt in een fabriek. Deze fabriek staat in China, India, Vietnam, Bangladesh en Turkije.

Afbeelding 2: het schip. Bespreek dat de gemaakte kleding in dozen wordt verpakt. Deze dozen wordt met een schip naar Nederland vervoerd.

Afbeelding 3: de haven. Bespreek dat het schip aankomt in de haven van Nederland. Hier worden de dozen van de schepen af gehaald.

Afbeelding 4: de vrachtwagen. Bespreek dat de dozen van het schip naar de vrachtwagen gaan. De vrachtwagen brengt de kleding van de haven naar de winkel.

Afbeelding 5: de winkel. Bespreek dat de kleding die naar de winkel is gebracht daar verkocht kan worden.

Als iedere afbeelding besproken is, krijgt ieder tweetal een envelop met de fotoreeks erin. De leerlingen moeten deze afbeeldingen op de juiste volgorde leggen. Bespreek dit klassikaal na. Ga duidelijk de stappen na die de kleding aflegt.

Afsluiting

Hang ergens centraal in de klas de grote wereldkaart op. Prik hier klassikaal de fotoreeks op. Begin de eerste foto in Azië en de laatste foto in Nederland. Bepaal samen met de leerlingen waar de andere afbeeldingen moeten komen op de kaart.

Les 2: Hoe wordt onze kleding gemaakt?

Doel: Kinderen leren waarvan kleding gemaakt wordt en ontdekken welke impact dit heeft op mens en milieu.

Benodigd materiaal:

- Kledingstukken (wollen trui, zijden blouse, katoenen t-shirt)

Motiverende opening

De vorige les hebben we gekeken in de labels van onze kleding. Wat stond daar ook alweer in? (Waarschijnlijk geeft een leerling het volgende antwoord: in welk land het kledingstuk gemaakt is).

In een label van een kledingstuk staat nog veel meer. Er staat bijvoorbeeld ook in van wat voor materiaal je kleding gemaakt is. Laat een kledinglabel zien waarop de stof vermeld staat. Kijk maar eens naar je label en bespreek met je buur waar je kleding van gemaakt is. Vervolgens bespreken we klassikaal welke materialen er aan bod kwamen.

Vertel de leerlingen wat ze vandaag gaan leren: *Vandaag gaan jullie leren waarvan kleding gemaakt wordt en wat dit doet met de aarde.*

Kern

Laat vervolgens verschillende stoffen zien en voelen. Begin met een katoenen t-shirt. *Van welk materiaal denken jullie dat dit t-shirt gemaakt is? Bespreek een aantal antwoorden klassikaal. Vertel dat dit t-shirt is gemaakt van katoen. Maar wat is katoen eigenlijk? Katoen komt van de katoenplant. De katoenplant groeit in warme landen en kan ongeveer even groot worden als een volwassen mens. Veel katoenen kleding wordt gemaakt in landen waar mensen niet zoveel geld krijgen voor het harde werken. Ook is er voor katoen heel veel water nodig. Maar dit water is ook heel belangrijk voor andere dingen: zoals om te drinken of te kunnen douchen.*

Dan laat je het volgende kledingstuk zien: een wollen muts. *Van welk materiaal denken jullie dat deze muts gemaakt is? Bespreek een aantal antwoorden klassikaal. Vertel dat deze muts is gemaakt van wol. Maar wat is wol eigenlijk? Wol zijn de haren die groeien op de vacht van sommige dieren. Bijvoorbeeld op schapen. Mensen gebruiken wol om er verschillende dingen van te maken, zoals: mutsen, truien en sokken. Wol houdt dus niet alleen de schapen lekker warm, maar ook mensen! Maar er zijn heel veel schapen nodig voor al die truien. Al deze schapen leven op de wei. Zij laten, net als ons, ook scheetjes. In die scheetjes van de schapen zit gas. Dit gas is slecht voor de aarde, want de aarde wordt hierdoor heel warm. Als de aarde te warm wordt, dan kunnen planten niet meer groeien.*

Dan laat je het volgende kledingstuk zien: een zijden blouse. *Van welk materiaal denken jullie dat deze blouse gemaakt is? Bespreek een aantal antwoorden klassikaal. Vertel dat deze blouse is gemaakt van zijde. Maar wat is zijde eigenlijk? Zijde wordt gemaakt door de zijderups. Omdat er niet veel van deze rupsen zijn, is deze stof erg duur. Om zijden kleding te kunnen maken, moeten er helaas veel rupsen gedood worden. Dit is natuurlijk super zielig voor de rupsen.*

Verwijs terug naar de vorige les: *Zoals we in de vorige les hadden gezien op onze labels, komt de kleding uit verre landen. Dat komt omdat de stoffen voor de kleding daar vandaan komen en de mensen daar voor heel weinig geld onze kleding willen maken.*

Verwijs terug naar de opgehangen wereldkaart. Hierop was te zien welke route de kleding moest afleggen om in Nederland te komen. Vertel dat kleding veel verschillende vervoersmiddelen ziet voordat het in Nederland komt (boot, vliegtuig, vrachtwagen). Deze route gaan de leerlingen nu naspelen.

Deel de klas op in kleine groepjes. Elk groepje moet zich in de klas van China naar Nederland verplaatsen. Dit doen zij door de verschillende vervoersmiddelen uit te beelden. Ieder groepje mag zelf bepalen welke vervoersmiddelen zij allemaal nodig hebben en hoe vaak. Spreek klassikaal af welke bewegingen bij welk vervoersmiddel horen. Geef de leerlingen een afgesproken tijd om van China naar Nederland te bewegen.

Vraag ieder groepje hoeveel vervoersmiddelen zij gebruikt hebben. Leg hierbij het volgende uit: *vrachtwagens, vliegtuigen en boten komen vooruit vanwege brandstof. Dat is een soort eten voor ze. Deze brandstof komt eruit als een soort scheetjes. Deze scheetjes zijn heel slecht voor de aarde. Ze maken de aarde warmer, waardoor planten niet meer kunnen groeien.*

Afsluiting

Reflecteer samen met de leerlingen kort op hoe ze de les vonden gaan. Stel vragen zoals:

- Wat heb je geleerd?
- Wat wist je al? Wat was nieuw voor je?
- Wat vond je heel bijzonder om te horen?

Les 3: Wat kunnen wij doen?

Doel: Kinderen leren hoe ze op een duurzame manier met kleding kunnen omgaan, zoals: recyclen, hergebruiken, tweedehands kleding kopen of upcyclen.

Benodigd materiaal:

- Elk kind een kledingstuk
- Textielverf
- Kwasten
- Textielstiften
- Scharen
- Nietmachine

Motiverende opening

Begin de les door de leerlingen te vragen op te staan en in het vak te gaan staan dat bij hen hoort. Lees steeds een vraag voor en koppel ieder vak aan een antwoord. De vragen zijn:

- Hoe lang draag jij een t-shirt? Tot hij kapot is, tot hij te klein is, tot ik hem niet meer leuk vind.
- Wat gebeurt er thuis met kleding die niet meer past? Gooi het weg, geef het aan de ander, verkoop het.
- Wat gebeurt er thuis met kleding die kapot is? Gooi het in de prullenbak, maak het, gooi het in de kledingbak.

Kijk terug naar de eerder gegeven lessen en bespreek kort waarom kleding uit andere landen niet altijd heel goed is. (Waarschijnlijk geeft een leerling het volgende antwoord: de werkende mensen krijgen weinig geld ervoor, er is heel veel water nodig voor het maken van de kleding, schapen warmen de aarde op en de kleding moet een lange reis afleggen naar Nederland).

Leg de koppeling van de eerdere lessen naar het belang van duurzaam omgaan met kleding. Benoem dat je hebt gezien dat veel leerlingen iets anders doen met hun te kleine, kapotte of lelijke kleding. En dat zij vandaag gaan leren wat zij kunnen doen met deze kleding.

Vertel de leerlingen wat ze vandaag gaan leren: *Vandaag leren jullie hoe je op een duurzame manier met kleding om kan gaan.*

Kern

Koppel terug naar het lesdoel van vandaag. Leg het woord 'duurzaam' uit. *Duurzaam betekent dat we goed voor de wereld en de mensen op deze wereld zorgen, zodat we nog lang op de wereld kunnen leven.*

Ga in op wat duurzaam is bij kleding. Maak hier een woordweb van op het bord. Vis hier naar antwoorden zoals: kleding langer dragen, hergebruiken, repareren, iets nieuws ervan maken, tweedehands kleding kopen en kleding weggeven.

Het is nu tijd om aan de slag te gaan met de knutselopdracht. Elk kind heeft een kledingstuk meegenomen dat ze willen upcyclen. Leg allerlei verschillende soorten materiaal neer: textielverf, kwasten, textielfstiften en scharen. De kinderen mogen zelf gaan bedenken hoe ze hun kledingstuk in een nieuw jasje willen steken! Loop zelf met de nietmachine rond om eventueel lappen uitgeknipte stof aan elkaar te nieten. Geef begeleiding waar nodig.

Afsluiting

Sluit deze lessenserie af met een modeshow. Alle leerlingen kunnen hun eigen geüpcyclede kledingstuk aantrekken en laten zien aan de rest van de leerlingen. Laat eventueel de leerlingen erbij vertellen wat ze gemaakt hebben.

Bijlage 1: Lege wereldkaart



Bijlage 2: Fotoreeks kaartjes



